

Uppsägning av samverkansavtal mellan Habo kommun och Mullsjö kommun

Bakgrund

År 1975 beslutade Länsstyrelsen i dåvarande Skaraborgs län att ett framtida högstadium i Mullsjö kommun skulle omfatta elever från både Mullsjö kommun och det så kallade Västra Kärr-området i Habo kommun. År 1984 beslutade skolstyrelsen i Habo kommun att elevområdet även skulle innefatta elever i låg- och mellanstadieåldrarna, samt att värdkommunens bestämmelser för skolskjuts skulle gälla.

Historiskt har kommuner använt elevområden (även kallade upptagningsområden) som verktyg för att planera skolplaceringar och skolskjuts. Enligt 1962 års skollag var kommunen skyldig att indela sitt område i elevområden. Dessa områden utgjorde den juridiska grunden för vilken skola ett barn skulle tillhöra, och vårdnadshavarnas möjlighet att påverka skolplaceringarna var mycket begränsade.

I samband med kommunaliseringen och införandet av skolvalet på 1990-talet (genom 1991 års skollag) infördes möjligheten för vårdnadshavare att välja en annan skola än den kommunen anvisat, under förutsättning att detta inte medförde betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen. Elevområdena förblev dock viktiga planeringsverktyg för kommunerna.

År 2002 tecknades ett nytt samverkansavtal mellan Habo kommun och Mullsjö kommun gällande interkommunal placering i förskoleklass och grundskola. Enligt avtalet ansvarade elevernas hemkommun för beslut om skolskjuts. År 2004 tillkom ett tilläggsavtal som fastslog att elever bosatta i Västerkärr, Äspered, Mosseslätt, Svartebacken, Ängen, Sjöbol och Jäboruder skulle ha rätt till skolskjuts till grundskola i Mullsjö kommun.

När nuvarande skollag (2010:800) trädde i kraft 2011, togs begreppet elevområden bort ur lagtexten. Kommuner får fortfarande använda elevområden som ett administrativt planeringsverktyg, men dessa får inte begränsa vårdnadshavares rätt till skolval – varken inom eller utanför hemkommunen.

I den nya lagstiftningen klargjordes också att kommunen inte är skyldig att anordna skolskjuts för elever som valt en annan skola än den kommunen annars skulle ha placerat eleven i, om detta innebär organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen.

Mot bakgrund av dessa lagändringar sade Habo kommun upp samverkansavtalet med Mullsjö kommun avseende interkommunal placering och skolskjuts, med sista giltighetsdag den 31 december 2009. Trots detta har hanteringen av skolskjuts för elever i det så kallade Västerkärrområdet samt Sacken och Knipan fortsatt.

Gällande lagstiftning

2.1 Skollagen (2010:800) - placering i förskoleklass och grundskola

Enligt 9 kap. 15 § ska en elev, i förskoleklass, placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet. Enligt 9 kap. 13 § 3 stycket får ett barn efter önskemål från barnets vårdnadshavare tas emot i förskoleklass i en annan kommun.

Enligt 10 kap. 30 § ska elev, i grundskolan, placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet inom sin grundskola. Enligt 10 kap. 27 § får en kommun ta emot en elev från en annan kommun i sin grundskola efter önskemål av elevens vårdnadshavare.

2.2 Skollagen (2010:800) rätt till skolskjuts vid vald skola

Enligt 9 kap. 15 b § och 10 kap. 32 § skollagen har elever i förskoleklass och grundskola med offentlig huvudman rätt till kostnadsfri skolskjuts mellan hemmet och den plats där utbildningen bedrivs om detta behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Rätten till skolskjuts gäller dock endast till den skolenhet där eleven annars skulle ha placerats av hemkommunen. Om eleven väljer att gå i en annan skola, inom eller utanför hemkommunen, kan skolskjuts anordnas

endast om det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen.

2.3 kommunallagen (2017:725) Likställighetsprincipen

Enligt 2 kap. 3 § kommunallagen ska kommunen behandla alla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för annat. Den så kallade likställighetsprincipen innebär bland annat att en kommun inte får gynna vissa invånare ekonomiskt.

Att Habo fortsatt stått för skolskjutskostnader för en särskild elevgrupp mellan Habo och Mullsjö innebär att dessa elever gynnats ekonomiskt i förhållande till andra elever som nekats skolskjuts till vald skola, med hänvisning till att merkostnad skulle uppstå. En fortsatt tillämpning av nuvarande ordning riskerar därför att stå i strid med likställighetsprincipen.

Sammanfattning

- Begreppet elevområden togs bort ur skollagen när nuvarande skollag (2010:800) infördes 2011.
- Rätten till skolskjuts till en vald skola får endast beviljas om det inte innebär organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen.
- Att fortsätta tillämpa delar av det gamla samverkansavtalet med Mullsjö kommun strider därför mot skollagen och kommunallagens likställighetsprincip.

Planerat beslut

För att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling ska Habo kommun formellt säga upp samverkansavtalet i sin helhet med Mullsjö kommun. Sista giltighetsdag för avtalet föreslås vara 11 juni 2026.